

بررسی هویت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی زنان در بوستان‌های شهر اهواز

تاریخ پذیرش: 1398/07/12

تاریخ دریافت: 1398/05/15

سعید امان پور¹، فاطمه پیری²

از صفحه 163 تا 188

چکیده

زمینه و هدف: احساس امنیت و ضریب امنیت بالا یکی از شاخص‌های توسعه‌یافتگی و به سامان بودن جوامع است. در این میان پرداختن به مسائل زنان به خاطر موقعیت متزلزل‌شان به لحاظ امنیت و این‌که احساس امنیت در بین زنان کمتر از مردان است خود مستلزم اهتمامات نظری و تجربی خاصی است. هدف اصلی این پژوهش بررسی هویت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی زنان در بوستان‌های شهر اهواز می‌باشد.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه اجرا، توصیفی - پیمایشی است. روش نمونه‌گیری، تصادفی ساده است. تعداد نمونه برابر 130 نفر با استفاده از فرمول کوکران انتخاب گردید. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار استنباطی با به کارگیری نرم افزار spss استفاده شد.

یافته‌ها: از بین ویژگی‌های شخصی زنان فقط متغیر سابقه سکونت بر میزان احساس امنیت آنان تأثیرگذار است و احساس امنیت زنان از عواملی مانند سن، سطح تحصیلات و اشتغال متأثر نیست. اصول و معیارهای امنیت اجتماعی بر احساس امنیت زنان تأثیرگذار است به طوریکه همبستگی این دو متغیر نیز، برابر با 0/66 می‌باشد. همچنین هویت اجتماعی زنان و احساس امنیت آنان نیز متأثر از همدیگر هستند و همبستگی به دست آمده عدد 0/671 را نشان می‌دهد.

نتیجه‌گیری: بین ویژگی‌های سنی پاسخ‌دهندگان، سطح تحصیلات و اشتغال آنان رابطه معناداری آماری وجود ندارد. بین مدت سکونت پاسخگویان و میزان احساس امنیت آنان، رابطه معناداری آماری وجود دارد (0/006). رابطه بین اصول و معیارهای امنیت اجتماعی با احساس امنیت زنان به لحاظ آماری معنادار می‌باشد. (0/007). بین هویت اجتماعی زنان و احساس امنیت آنان نیز با (0/000) معنادار است بنابراین رابطه بین این دو متغیر در پارک‌های مورد مطالعه تأیید می‌شود.

واژه‌های کلیدی: هویت اجتماعی، احساس امنیت، زنان، بوستان‌های شهری، شهر اهواز.

1- دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهیدچمران اهواز، رایانامه: amanpour@scu.ac.ir

2- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز (نویسنده مسئول)، رایانامه: fatemepiri607@yahoo.com

مقدمه

بدون تردید احساس امنیت¹ مقدمه لازم برای حیات هر نظام سیاسی و اجتماعی است و دولت‌ها هزینه، زمان و امکانات وسیعی را برای تأمین آن صرف می‌کنند. مقوله احساس امنیت به مثابه یک آرمان و واقعیت به عنوان یکی از حقوق اساسی مردم مطرح است. نکته‌ای که باید به آن توجه شود نقش و اهمیت اساسی وجود احساس امنیت در بین افراد جامعه در بُعد ذهنی در کنار وجود آن در بُعد عینی است و به همین دلیل، برخی از کارشناسان احساس امنیت را مقدم بر وجود عینی امنیت معرفی می‌کنند (امینی و جاراللهی، 1393: 3). احساس امنیت نوعی ذهنیت و جهت‌گیری روانی مثبت شهروندان نسبت به عدم تأثیرگذاری حضور و بروز رویدادها و وقایع ضد امنیتی در شرایط فعلی و آتی، در حوزه‌های امنیت اجتماعی، ثبات سیاسی، انسجام هویتی² و امنیت سرزمینی تلقی می‌شود (بختیاری و ایمان پور، 1397: 52). جامعه‌شناسان، به نظم و امنیت از آغاز شکل‌گیری آن داشته‌اند (ذوالفقاری، 1398: 162). ریشه احساس ناامنی دنیای مدرن را با مفاهیمی نظیر فرهنگ و ریسک و مخاطره (گیدنز، 1393: 44)، ریسک و بی‌اعتمادی (عنبری 1396: 77)، جامعه مخاطره (بک، 1390: 37)، بی‌نظمی اخلاقی (دورکیم، 1392: 42)، بحران اخلاقی و هنجاری (آزاد ارمکی، 1396: 93)، بی‌نظمی و آشفتگی و ترس از جرم (عشایری، 1397: 81) بیان نموده‌اند. امنیت نداشتن زنان در فضاهای شهری، مشارکت کامل آنان را در اجتماع محدود می‌کند و علاوه بر آسیب‌های روانی بر فرد، خانواده و جامعه را نیز متأثر خواهد کرد (دای و کارن³، 2003: 311). ضرورت و اهمیت بررسی این موضوع هنگامی آشکارتر می‌شود که امکان تحرک می‌تواند شاخص تبعیض اجتماعی باشد و کسانی که محدودیت جابجایی دارند از مشارکت فعال باز می‌مانند و نبود امنیت برای زنان، چه واقعی و چه بالقوه سبب می‌شود که زنان نتوانند شهروند تمام عیار به شمار بیایند و به راحتی در زندگی عمومی مشارکت داشته باشند (هال⁴، 2002: 45). از آنجایی که مهم‌ترین هدف متخصصان و مسئولان شهری ایجاد رفاه و آسایش شهروندان است، لذا احساس امنیت از مهم‌ترین مقولات مورد توجه

1 -sense security
 2-Identity cohesion
 3 -Carren & Day
 4 -Hall

متخصصان برنامه‌ریزی شهری در چند دهه گذشته بوده است. در این میان فضاهای سبز شهری به ویژه پارک‌های شهری از جمله مؤلفه‌هایی هستند که نابهنجاری‌های اجتماعی در بستر آنها به وقوع می‌پیوندند. شهر اهواز به عنوان یکی از شهرهای کشور و مرکز استان در دهه‌های اخیر از یک سو شاهد رشد سریع جمعیت و از سوی دیگر عدم توانایی در ایجاد مراکز خدمات رسانی از جمله پارک‌های شهری به علت مشکلات مالی نهادهای ذیربط و با نداشتن فرصت کافی جهت خدمات‌رسانی، موجب دگرگونی روابط متقابل انسان با محیط شده است. از جمله این مشکلات می‌توان به مشکلاتی همچون: عدم استقرار و مکان‌یابی صحیح در سطح شهر، استفاده از فضاهای نامناسب، عدم رعایت هم‌جواری، عدم توجه به سرانه‌ها، استانداردها و ... رو به رو گردیده است (افتخاری، 1392: 102). تأمین امنیت و افزایش احساس امنیت شهروندان از مهم‌ترین وظایف و تکالیف حکومت (دولت) به حساب می‌آید، زیرا اگر شهری نتواند تضمین‌کننده امنیت و احساس امنیت شهروندان باشد قطعاً به تمام ظرفیت‌های منافع خود و شهروندانش دسترسی پیدا نخواهد کرد (پائول¹، 2013: 99). از این رو ارتقای احساس امنیت در زنان یکی از مهم‌ترین مسائلی است که باید مورد توجه همه افراد جامعه و مسئولان قرار گیرد. مسئله مطرح شده در این مطالعه از چند جنبه اهمیت دارد. اول اینکه، در این مطالعه، امنیت اجتماعی را بومی می‌کند. رویکردهای غربی با توجه به زمینه و بافت جامعه غربی امنیت اجتماعی را تعریف نموده و آن را معادل امنیت هویت دانسته‌اند.

جنبه دیگر از اهمیت این مطالعه، به زمینه اجتماعی شهر اهواز مربوط است. در این راستا پژوهش حاضر از یک طرف گستردگی احساس امنیت اجتماعی در میان اقشار مختلف زنان را مدنظر قرار می‌دهد از طرفی اصول و معیارهای امنیت اجتماعی عوامل و زمینه‌های مؤثر بر آن را، در بین جامعه زنان مورد مطالعه واکاوی خواهد کرد. بنابراین پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوال می‌باشد هویت اجتماعی زنان چه رابطه‌ای با احساس امنیت آنان دارد؛ و آیا زنانی که هویت اجتماعی بالاتری دارند، احساس امنیت بیشتری هم دارند؟

هویت: تطبیق محیط با توانایی‌های احساسی، ذهنی و ساختار فرهنگی را هویت گویند (محمدی و همکاران، 1393: 14). هویت به ویژگی‌هایی اشاره دارد که موجب تشخیص فرد می‌گردد. واژه هویت¹ در زبان لاتین از (آیدنیتز²) اخذ شده که ریشه آن (آیدم³) یعنی «مشابه و یکسان» می‌باشد. این کلمه در یک معنا به ویژگی یکتایی، فردیت و تفاوت‌های اساسی‌ای که یک شخص را از همه افراد دیگر متمایز می‌کند، اشاره دارد (جنکینز⁴، 2013: 5).

امنیت اجتماعی: امنیت اجتماعی، به قلمروهایی از حفظ حریم فرد مربوط می‌شود که به نحوی در ارتباط با دیگر افراد جامعه هستند. این قلمروها می‌توانند قومیت، اعتبار، نقش اجتماعی و کار و پیشه (یا شغل افراد) باشند (گلی و همکاران، 1392: 177).

احساس امنیت اجتماعی: منظور از احساس امنیت اجتماعی آن است که زنان با حضور در اجتماع، محیط کار، مکان‌های عمومی، خیابان و ... تا چه حد اطمینان دارند که امنیت آنها تأمین می‌شود و احساس ترس و نگرانی نمی‌کنند (پاکیونه⁵، 2012: 46).

هویت اجتماعی: «هویت اجتماعی» در وسیع‌ترین معنا، هر نوع رفتار یا نگرشی است که از طریق تجربه حال یا گذشته، از رفتار سایر مردم تأثیر پذیرفته باشد؛ یا اشاره به رفتاری است که به سوی سایر مردم جهت‌گیری شده باشد. هویت اجتماعی⁶ و گروهی، مجموعه‌ای از خصوصیات و مشخصات اجتماعی، فرهنگی، روانی، فلسفی، زیستی و تاریخی همسانی است که بر یگانگی یا همانندی اعضای آن دلالت می‌کند و آن را در یک ظرف زمانی و مکانی معین، به طور مشخص، قابل قبول و آگاهانه، از سایر گروه‌ها متمایز می‌سازد (جولیوس و کولب⁷، 2012: 29).

1 - Identity
2 - Identitas
3 - Idem
4 - Jenkins
5 - Pacione
6 - Identity Social
7 - Julius and Collab

شاخص‌های اجتماعی (ذهنی) مؤثر بر امنیت فضاهای عمومی

کنترل نابهنجاری و نظارت اجتماعی: مسئله مراقبت طبیعی- اجتماعی نیز همان‌طور که در نظریه چشم‌های خیابان جیکوبز¹ نیز اشاره شده است؛ از عوامل اجتماعی تأثیرگذار در احساس امنیت است که بر فرآیند نظارت و کنترل فضا دلالت دارد. البته این نظارت در قالب نظارت مصنوعی (دوربین‌های مدار بسته) نیز قابل انجام است (ضابطیان، 1389: 50). برای دستیابی به آرامش و اطمینان خاطر، وجود نظارت اجتماعی بر فضا جهت کنترل رفتارهای مجرمانه ضروری است. اما حسب رویکرد جامعه‌شناسی امنیت، نمی‌توان امنیت را به عنوان یک وضعیتی بدون ارتباط با بستر اجتماعی آن تحلیل کرد بلکه امنیت را باید به گونه‌ای دیگر نه، یک متغیر مستقل بلکه به عنوان یک متغیر وابسته که با توجه به متن، به آن معنا می‌دهد، در نظر داشت. از این منظر امنیت فرآیندی اجتماعی ارزیابی می‌گردد که متناسب با تحول متن آن، تغییر می‌یابد. به عبارت دیگر امنیت را بدون منظر اجتماعی نمی‌توان فهم کرد (افتخاری، 1392: 45). به این منظور در درجه اول باید فضا در معرض دید قرار گیرد. حضور افراد از قویترین عوامل اعمال نظارت می‌باشد (پاکزاد، 1385: 223). هیلر² نیز معتقد است که حضور افراد چه غریبه و چه آشنا احساس ایمن را در فضای عمومی ارتقاء داده و وسیله‌ای است که به کمک آن می‌توان فضا را به صورت طبیعی مورد نظارت قرار داد.

تراکم جمعیت: رابطه جمعیت و امنیت در حالت سنتی قطعی و خطی بوده و فزونی جمعیت، امنیت فرد، جامعه، خانواده و کشور را تأمین می‌کند. جمعیتی عامل امنیت است که؛ باسواد، با اخلاق، با فرهنگ، متخصص و وظیفه‌شناس باشد. مفهوم تراکم جمعیت که حاکی از رابطه بین افراد و فضای تحت اشغال آنها می‌باشد، یکی از مفاهیم جغرافیایی جمعیت است. که نخستین بار هنری در یوی هانس³ در سال 1837 از این اصطلاح استفاده کرده است و از آن پس تراکم جمعیت به عنوان وسیله‌ای برای ارزیابی افزایش و کاهش و مقایسه تراکم‌های موجود و بالقوه و در نهایت به عنوان شاخصی برای

1- Jacobs

2- Hiller

3- Hans

مقایسه تراکم‌های مساحتی جمعیت به کار گرفته شد (کیاوار¹، 2001: 126). شهرهای امروزی به دلیل تمرکز بالای جمعیتی و فراوانی ماشین‌ها به تدریج از شاخص‌های آرامش و امنیت فضای شهری فاصله گرفته‌اند. به موازات افزایش جمعیت شهری میزان جرایم نیز بالا می‌رود (بارلم و سوزان²، 2005: 76).

دسترسی داشتن به کمک: تجهیزات امدادی (حتی اگر نمادین باشند) موجب احساس آرامش و امنیت ذهنی می‌شوند. برای مثال تدابیری نظیر نصب تلفن‌های عمومی در مکان‌های قابل دید، باعث می‌شود تا احساس رها و جدا بودن فضا از بین برود، گرچه ممکن است به ندرت از آنها استفاده شود، اما باعث می‌شود تا احساس امکان دسترسی به کمک در افراد تقویت شود (توکلی و ماجدی، 1392: 24). در واقع تلفن‌ها شاید بیشتر حالت نمادین داشته باشند و البته در مواقعی هم واقعاً تلفن‌ها ابزاری برای امداد محسوب می‌شوند. مکان تلفن‌ها هم بهتر است با نور (در شب) و علائم هدایت‌کننده (که باید از 20 متری هم مشخص باشد) مشخص شده باشد تا اطمینان لازم را در عابران ایجاد کند. نکته مهم در این زمینه این است که طراحی تجهیزات امدادی باید به گونه‌ای باشد که اعمال خرابکارانه را تشویق نکند، زیرا وجود هرگونه منابع صدمه دیده‌ناشی از اعمال خرابکارانه در محیط شهری، می‌تواند اثر منفی در حس امنیت منتقل شده به شهروندان داشته باشد. همچنین دیدن گشت‌های پلیس هم می‌تواند به افزایش احساس امنیت کمک کند (باربوسا³، 2007: 73).

میزان آشنایی فضا: تکرار مناظر آشنا در فضاهای عمومی شهری نه تنها حس غربت و اضطراب آن را از بین می‌برد، بلکه به مردم در مسیریابی کمک می‌کند و از گم شدن احتمالی و ترس ناشی از آن جلوگیری می‌کند. همچنین این مسأله علاوه بر ساخت اماکن و فضاهای آشنا، می‌تواند در قالب مبلمان شهری با سبک‌های آشنا نظیر نیمکت‌ها و سطل‌ها، کیوسک‌های تلفن و پناهگاه‌های اتوبوس و نظایر آن که از جمله عناصر الحاقی به محیط محسوب می‌شوند، نیز قابل دستیابی باشد. البته استفاده از سبک‌های آشنا به معنی نفی طرح‌های مدرن و نوآوری نخواهد بود و در واقع نکته مهم در ترکیب کردن سبک‌های آشنا و جدید بطوری که برای مردم قابل درک و استفاده

1 -Kiavar

2 -Barlam & suzana

3 -Barbosa

باشد (بورتون و میتچل¹، 2006: 7). آشنا بودن فضا و نداشتن حس غربت (که موجب ترس و اضطراب می‌شود) در تقویت احساس امنیت ذهنی فرد نقش مهمی را دارد به علاوه زمینه ذهنی مثبت با منفی به یاد مانده از فضا در احساس درک شده نسبت به فضا تأثیرگذار است (رفیعیان و همکاران، 1391: 56).

حس تعلق: توجه داشتن به تصویر ذهنی کامل از پدیده فضایی به منزله ادراک منطقی آن و در صورت استمرار، موجب احساس این همانی، و این همانی باعث احساس من و ما در محیط، احساس امنیت، آسودگی خاطر و اعتماد به نفس و تطبیق‌پذیری و سازگاری با فضاست. بنابراین با تقویت حس تعلق شهروندان نسبت به فضاهای عمومی شهری، آنان این فضا را متعلق به خود دانسته و بدون احساس ترس، اضطراب یا خجالت از آن بهره‌برداری می‌نمایند (درودی و قاسمی، 1393: 155).

وضوح یا خوانایی: خلق محیط‌هایی با وضوح یا خوانایی آشکار چشم‌انداز شهری؛ از مهم‌ترین موضوعات مورد توجه شهرهاست و شهرهایی که در آنها پنج عنصر خوانایی یعنی راه، لبه، محله، گره و نشانه آشکاری داشتند؛ ارائه‌دهنده حظ بصری بیشتر امنیت احساسی و ژرفای افزایش یافته بالقوه و تراکم تجربه انسانی بوده‌اند (مویدی و همکاران، 1392: 168).

پیشینه پژوهش

جدول 1- پیشینه پژوهش

محقق	موضوع تحقیق	نتیجه‌گیری
صفایی پور همکاران (1395)	بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی شخصی زنان مصاحبه شونده سن، سطح تحصیلات، مهاجرت و اشتغال با زنان در پارک‌های شهر اهواز	احساس امنیت زنان در پارک‌ها متأثر از رضایت‌مندی آنان از خدمات موجود در پارک و همچنین اصول امنیت اجتماعی است. ویژگی‌های اینکته بر میزان ساعت‌های استفاده آنها از پارک و زمان استفاده و نحوه حضور آنها در پارک مؤثر بوده است، اما تأثیر معناداری بر میزان احساس امنیت آنان ندارد.
پوراحمد و همکاران (1395)	ارزیابی احساس امنیت زنان در فضاهای شهری	شاخص‌های نظارت، اجتماعی، رفتاری، کالبدی، میلان، محیطی و دسترسی بر احساس امنیت زنان در منطقه یک شهر اهواز تأثیر می‌گذارد. شاخص نظارت بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت زنان منطقه یک شهر اهواز دارد و بعد از آن به ترتیب شاخص کالبدی، شاخص

محقق	موضوع تحقیق	نتیجه گیری
		اجتماعی، شاخص دسترسی، شاخص محیطی و شاخص رفتاری و در آخر شاخص مبلمان کمترین تأثیر را بر احساس امنیت زنان در منطقه یک شهر اهواز دارد.
شریعتی مزبانی و فروغ زاده (1396)	فضاهای عمومی و امنیت زنان در شهر مشهد	زیرگذرها و مسافربران شخصی ناامن ترین موقعیت ها بوده ان. پارک ها و محدوده اطراف محل زندگی هم با میانگین نزدیک به هم در رده بعدی قرار می گیرند. اتوبوس، پل های عابر پیاده و تاکسی در مقایس با فضاهای عمومی دیگر، بیشتر امنیت دارند. نکته مهم، کم بودن میزان احساس امنیت اخلاقی در شهر مشهد است؛ به گونه ای که نزدیک به نیمی از این زنان در فضاهای عمومی شهر، احساس می کنند با اتفاقاتی مانند تماس بدنی، ربوده شدن و ... مواجه هستند.
رضایی و همکاران (1396)	بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی زنان شهر شیراز	رابطه مثبت و معناداری بین سرمایه اجتماعی و ابعاد احساس امنیت وجود دارد. تطابق یافته های پژوهش با نظریات گیدنز، کلاوس افه ¹ ، بوردیو ² و پانتام ³ در تبیین سرمایه اجتماعی بر میزان افزایش احساس امنیت، ضرورت تقویت سرمایه اجتماعی را روشن تر می سازد.
قاسمی و همکاران (1397)	ارزیابی نقش عوامل مؤثر بر احساس امنیت زنان در محیط های شهری منطقه 11 تهران	عوامل کالبدی - فضایی و رفتاری بر احساس امنیت زنان ساکن منطقه 11 تأثیر گذارند. نتایج آزمون ضریب رگرسیونی نشان داد سه متغیر فوق قادرند بالغ بر 70 درصد از واریانس متغیر احساس امنیت را پیش بینی کنند. نتایج روش گام به گام نیز نشان می دهد مؤلفه های کالبدی - فضایی 72 و مؤلفه های رفتاری و مؤلفه های اجتماعی هر کدام به ترتیب 30 و 42 درصد از واریانس متغیر احساس امنیت را پیش بینی نمایند.
لیندستروم و همکاران ⁴ (2003)	تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس ناامنی در محلات شهر مالمو سوئد	پژوهش گران با سنجش سرمایه اجتماعی تنها به واسطه مشارکت در انتخابات، از سنجش متغیرهای کاذب، مداخله گر، و... غفلت ورزیده اند، چرا که سرمایه اجتماعی را تنها به واسطه شرکت در انتخابات مورد سنجش قرار داده اند؛ در حالی که شرکت در انتخابات خود از متغیرهای دیگری که در پژوهش مزبور از آنها چشم پوشی شده، تأثیر می پذیرد.
رایا و همکاران ⁵ (2009)	پارک ها و فضاهای باز، ایمنی و برابری شهری	پارک های ایمن و پاکیزه، موجب جوامع سالم، فضای مناسب بازی کودکان، باهم بودن خانواده ها، پذیرا بودن افراد از سنین مختلف در کنار هم برای ورزش و تفریح می شوند و از لحاظ محیط زیست، بر زیبایی، امنیت و ارزش اقتصادی محله می افزایند. همچنین، پارک هایی با طراحی بد و نگهداری ضعیف و خطرناک، شرایطی را فراهم می کنند که خانواده و کودکان از هم دور می مانند، فعالیت های غیرقانونی افزایش می یابند و پارک ها و فضاهای باز شهری در حکم دارایی های جامعه به محیط های تهدید تبدیل می شوند.

1- Claus Efe
2- Bourdieu
3- Pantam
4- Lindestrom
5- Raya

محقق	موضوع تحقیق	نتیجه گیری
موون و همکاران ¹ (2009)	کیفیت 17 پارک شهری در شیکاگو و آنتانا	مکان‌هایی که رسیدگی بهتر و نگهداری منظم در آن‌ها انجام می‌شود و پوشش گیاهی متنوع‌تری دارند، از ایمنی و بهداشت بالاتری برخوردارند و به تبع آن بازدیدکننده بیشتری دارند.
ویلیامز و توارتز ² (2011)	بررسی مدیریت پارک‌های شهری در ساسکاتون کانادا	میزان مطلوبیت شاخص‌های مورد بررسی در پارک‌های منطقه‌ای مرکز شهر نسبت به پارک‌های حاشیه و محله‌ای بهتر است و عوامل خارجی (برون‌زا) مسئول افت فعلی و عملکرد ضعیف پارک‌ها به شمار می‌روند.

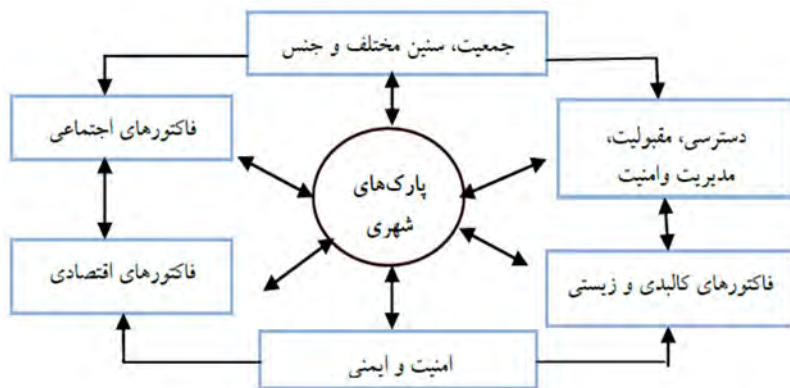
شاخص‌های سنجش احساس امنیت

با توجه به تعاریف ارائه شده از مفهوم امنیت، موضوع دیگر بررسی نقش مؤلفه‌های منظر شهری در ارتقاء سطح احساس امنیت در فضاهای عمومی شهری چون نقش رضایت شهروندان از محیط سکونت‌شان اهمیت می‌یابد. در واقع عدم رضایت شهروندان از محیط زندگی‌شان می‌تواند واکنش‌های مختلفی را دنبال داشته باشد. نخستین واکنش تلاش برای تغییر محیط به منظور ایجاد تناسب بین ویژگی‌های محیطی و نیاز عینی با ایده‌آل ذهنی مختص است. دومین واکنش، انطباق یا سازگاری با محیط است. اما واکنش دیگر که در نقش تعلق مکانی شکل می‌گیرد، گسست از محیط است. این واکنش نوعی پشت کردن و نه گفتن به شرایط محیط زندگی آنها است. نمی‌توان مردم را به طور عام از طریق محیط به انجام کاری واداشت بلکه تنها می‌توان امکان بروز برخی رفتارها را کم یا زیاد کرد. محیط ناامن ممکن است فردا به محیطی امن تبدیل شود؛ بنابراین پیش از آنکه ایده‌های طراحانه برای حل این معضل به کارآید باید سطح فرهنگ استفاده‌کنندگان از فضا را ارتقاء داد (اشنایدر و کیتچن³، 2013: 21). لذا دستیابی به شاخص‌هایی به منظور سنجش احساس امنیت شهروندان در استفاده از فضاهای عمومی شهری که با سطح رضایت ذهنی و احساس آرامش آنها در ارتباط باشد؛ اهمیت می‌یابد. بنابراین براساس مطالعات صورت گرفته برای انجام این پژوهش مؤلفه‌های ذیل به عنوان شاخص‌های سنجش احساس امنیت در فضاهای عمومی شهری بدست می‌آید.

1 - Mowen

2 - Williams and Thwarts

3 - Schneider & Kitchen,

شکل 1- مدل مفهومی استفاده از پارک‌های شهری
(رابرت و همکاران¹، 2009: 24).

هویت اجتماعی و احساس امنیت

هویت مفهومی است که در علوم گوناگون دارای فضای مفهومی خاص است. هویت در اصل «هو هویت» بوده و به معنی «این همانی» با «اتحاد به ذات» است. اتحاد به ذات به معنی انصاف و شناخته شدن و یکی بودن موصوف با صفات اصلی و جوهری مورد نظر است. مؤلار² با ترسیم سه شکل از امنیت شامل: امنیت ملی، امنیت اجتماعی، و امنیت انسانی اعتقاد دارد که در امنیت اجتماعی مرجع گروه‌های اجتماعی تهدیدات مربوط به هویت است (نویدنیا، 1388: 137). آل ویور³ امنیت را با تکیه بر هویت اقوام و گروه‌های اجتماعی توضیح می‌دهد، از نظر اولگر⁴ اگر در یک جامعه اقوام و گروه‌های اجتماعی نسبت به هویت خویش احساس خطر و تهدید کنند، مشکل امنیتی پیش آمده است. ویور امنیت را در دو بُعد سخت افزاری و نرم افزاری توضیح داده و اعتقاد دارد که اگر بخش سخت افزاری جامعه دچار خطر شود بر عهده امنیت ملی است که آن را رفع نماید و اما زمانی که بخش نرم افزاری (هویت اجتماعی) با تهدید و خطر مواجه شود امنیت اجتماعی با ایجاد حریم برای جامعه از هویت آنان پاسداری نماید. از نظر ویور احساس امنیت مبتنی بر موقعیت‌هایی است که در آن گروه‌های (هویتی) مهم

1 - Rabert
2 - molar
3 - El Weaver
4 - Olger

جامعه احساس می‌کنند که هویت آنها بوسیله مسائل و مشکلاتی چون مهاجرت، واگرایی، تهاجم فرهنگی و ... مورد تهدید قرار نگرفته است. در این حوزه ویور به تقویت هویت فرهنگی، تأکید ویژه‌ای دارد (شایگان و رستمی، 1390: 166). از نظر گیدنز هر چه جوامع به سمت تجدد و توسعه یافتگی پیش روند و اجتماعات انسانی بزرگ‌تر و با روابط پیچیده‌تر حرکت می‌کنند و نظام‌های مجرد در آنها شکل می‌گیرند، «خود» و «هویت» افراد محدودتر می‌شود چرا که مکانیزم‌های حفاظتی افراد ضعف‌تر می‌شود. می‌توان گفت که تجدد چارچوب حفاظتی جوامع کوچک سنتی را از جوامع جاکنده و آنها را با سازمان‌هایی بزرگ‌تر و غیر شخصی‌تر جانشین کرده است (گیدنز¹، 1390: 58). گیدنز در بحث امنیت وجودی معتقد است زمانی که فرد می‌داند که چگونه به کار خود ادامه دهد بدون آنکه وقفه و مزاحمتی برای او بوجود آید، حالتی ذهنی و روانی برای او بروز می‌کند که این همان حالت امنیت وجودی (احساس امنیت) است. چنانچه این فرد عامل، بطور کلی توانایی ادامه فعالیت را از دست بدهد، وضعیتی که ممکن است پیامد زلزله‌ای باشد که به لحاظ اجتماعی همه را فلج کرده یا ناشی از جراحی باشد که فرد را به لحاظ روحی فلج کرده است، در چنین حالتی فرد احساس درماندگی، نگرانی و بی‌ثباتی کامل (احساس ناامنی) می‌کند (ترنر و باسلم²، 2001: 20). از نظر بوزان³ جوامع متشکل از یک احساس هویت اجتماعی هستند. همان چیزی که به افراد و گروه‌ها امکان می‌دهد خود را به عنوان یک جزء از جامعه تلقی نمایند. با این تفاسیل، بوزان بحث خود را با تأکید بر اصول نظام ارگانیکی بیان نمود و در ادامه عناصر ارگانیکی امنیت اجتماعی را «هویت» نامیده و امنیت اجتماعی را مترادف «امنیت هویت» تلقی می‌کند. یکی از تئوری پردازان هویت اجتماعی، تاجفل⁴ است. وی در سال 1978، نظریه هویت اجتماعی خود را مطرح کرد. اساس نظریه تاجفل توجه به جنبه‌هایی از هویت است که از حساسیت گروهی ناشی می‌شود، به نظر وی اجتماع از افرادی تشکیل شده است که با هم بر اساس قدرت و پایگاه‌شان رابطه دارند و ساختار این ارتباط گروهی، برای شکل‌بندی هویت، دارای اهمیت است. از نظر تاجفل، هویت اجتماعی عبارتست از: یک خود مفهومی ناشی از عضویت درون گروهی در یک گروه

1 - Giddens

2 - Turner & Baslam

3 - Buzan

4 - Touchfell

اجتماعی همراه با احساسات، ارزش‌ها و تماس‌های عاطفی با دیگر اعضا، که این احساس باعث تعلق فرد به گروه شده و باعث می‌شود که خود را در دسته‌بندی‌های اجتماعی، وابسته به گروه خود معرفی کند. تاجفل همچنین معتقد است که هویت‌یابی اعضای گروه‌های با پایگاه بالاتر در گروه‌شان قوی‌تر از گروه‌های با پایگاه‌های پایین‌تر است و این به این دلیل است که اعضای گروه‌های بالاتر یک هویت مثبت را در داخل گروه خود کسب کرده‌اند (اسکوینگتون و بیکر¹، 1989: 3).

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و دارای ماهیت توصیفی-پیمایشی می‌باشد، اطلاعات مورد نیاز از طریق بررسی اسناد و مدارک آرشیوی، کتابخانه‌ای، مطالعات میدانی، و تکمیل پرسشنامه در پارک‌های مورد مطالعه به دست آمد. جامعه آماری این پژوهش زنان شهر اهواز بر اساس سرشماری سال 1395 به تعداد 558346 نفر می‌باشد، که از این تعداد 130 نفر با استفاده از فرمول کوکران انتخاب شدند روش نمونه‌گیری تصادفی ساده حجم نمونه انتخاب شدند. زنان مراجعه‌کننده به پارک‌های منتخب شهر اهواز شامل پارک‌های شهروند، دولت و سیاحتی است. پرسشنامه‌ها در دو مقطع زمانی شب و روز توزیع شد و حدود 130 پرسشنامه تکمیل و جهت بهره‌برداری نهایی انتخاب شد. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های، ضریب همبستگی اسپیرمن، ضریب همبستگی پیرسون و آزمون خی دو استفاده شد.

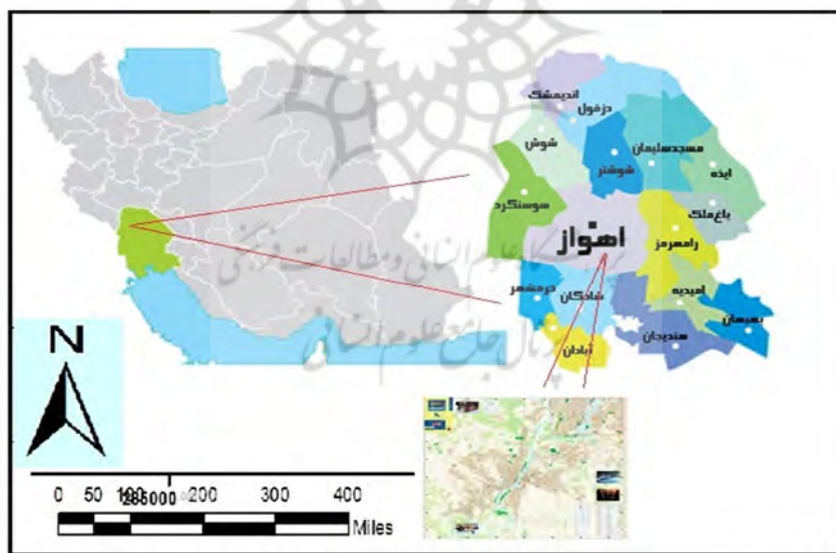
جدول 2- آلفای کرونباخ پایایی اصول و معیارهای امنیت اجتماعی پژوهش

متغیرها	ضریب آلفای کرونباخ
هویت اجتماعی	0/78
ویژگی‌های شخصی	0/85
احساس امنیت	0/83
کنترل ناپهنجاری و نظارت اجتماعی	0/87
تراکم جمعیت	0/81
آشنا بودن فضا	0/70
تصاویر ذهنی از فضا	0/83
تعامل اجتماعی	0/79

1 -Skevington & Baker

موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

شهرستان اهواز به عنوان مرکز و مهم‌ترین شهرستان خوزستان، با مساحت 6600 کیلومتر مربع (فرمانداری شهرستان اهواز، 1391) بین 48 درجه و 2 دقیقه تا 49 دقیقه و 20 دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ و 30 درجه و 53 دقیقه تا 31 درجه و 45 دقیقه از خط استوا قرار گرفته است (سازمان مدیریت و برنامه خوزستان، 1384: 2). این شهرستان از شمال به شهرستان‌های شوش و شوشتر و باوی، از غرب به شهرستان دشت آزادگان و از سمت جنوب به شهرستان‌های خرمشهر، شادگان و ماهشهر و از سمت مشرق به شهرستان‌های رامشیر و رامهرمز محدود می‌شود. هر سه پارک مورد مطالعه در امتداد رودخانه کارون واقع شده‌اند. پارک شهروند در بخش شمالی شهر و در ساحل شرقی و در محدوده شهرداری منطقه 3 اهواز قرار گرفته است، پارک دولت در غرب شهر و تقریباً در بخش مرکزی شهر و در محدوده شهرداری منطقه 2 و پارک سیاحتی در یک سوم جنوبی شهر و در ساحل شرقی کارون و در محدوده شهرداری منطقه 1 واقع شده‌اند (حبیبیان، 1391: 107).

شکل 2- موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

در بررسی مربوط به سن مراجعه‌کنندگان؛ بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی 15 تا 25 سال با 36/92 درصد و کمترین فراوانی مربوط به گروه سنی 65 سال به بالا با 4/61 درصد بوده است.

در بررسی وضعیت تأهل پاسخگویان: 59/23 درصد پاسخگویان مجرد و 40/76 درصد متأهل بوده اند.

- در بررسی وضعیت تحصیلات پاسخگویان مشخص گردید که بیشترین فراوانی مربوط به افراد با مدرک تحصیلی دیپلم و کارشناسی با 23/84 و 23/07 درصد می‌باشد.

- در بین جامعه آماری مورد پژوهش بیشترین درصد مربوط به زنان خانه‌دار با 26/15 درصد و زنان با شغل آزاد با 22/30 درصد، و کمترین درصد با 2/30 درصد دارای شغل سایر بوده‌اند. در نتیجه ترتیب قشر محصل یا دانشجو، خانه‌دار و آزاد بیشترین میزان را در بین گروه‌بندی شغلی در بین شهروندان مراجعه‌کننده به پارک‌ها داشته‌اند.

- بیش از 48 درصد پاسخگویان بیش از 10 سال در شهر ایلام سکونت داشته‌اند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول 3- ویژگی‌های توصیفی پاسخگویان

متغیر	بعد	فراوانی	درصد
سن	15-25	48	36/92
	26-35	32	24/61
	36-45	24	18/46
	46-60	20	15/38
	>61	6	4/61
تأهل	متأهل	53	40/76
	مجرد	77	59/23
تحصیلات	بی‌سواد	5	3/84
	زیردیپلم	25	19/23
	دیپلم	31	23/84
	کاردانی	21	16/15
	کارشناسی	30	23/07
	کارشناسی ارشد به بالا	18	13/84
	آزاد	29	22/30
وضعیت اشتغال	دولتی	14	10/76
	محصل و دانشجوی	29	22/30
	بازنشسته	7	5/38
	خانه دار	34	26/15
	بیکار	14	10/76
سابقه سکونت	سایر	3	2/30
	کمتر از 5 سال	19	14/61
	بین 5 تا 10 سال	48	36/92
	بیش از 10 سال	63	48/46

یافته‌های استنباطی

به منظور بررسی رابطه ویژگی‌های شخصی و احساس امنیت زنان، از بین عوامل شخصی (سن، تحصیلات، سابقه سکونت و وضعیت اشتغال)، استفاده شد.

بررسی ویژگی‌های سنی پاسخ‌دهندگان نشان می‌دهد این احساس با متغیر سن دارای رابطه معناداری آماری نیست. تفاوت محل سکونت پاسخ‌دهندگان که از مناطق مختلف شهر بودند سبب شده است با وجود تأثیرپذیری احساس امنیت از افزایش سن (نبود رابطه معنادار)، نزدیکی محل سکونت برخی از پاسخ‌دهندگان به پارک (پارک

مورد مطالعه)، سبب شده است پارک به عنوان قلمرو ثانویه این گروه به شمار آید و به دلیل آشنایی با ویژگی‌های پهنه‌های مختلف سطح پارک و استقرار در آن با آگاهی قبلی، از احساس امنیت بالاتری برخوردار باشند.

جدول 4- رابطه بین متغیر سن و میزان احساس امنیت زنان

متغیر مستقل	ضریب	مقدار	انحراف استاندارد	تی	معناداری
سن (کل پاسخگویان)	همبستگی اسپیرمن	0/071	0/040	1/701	0/060
سن (ساکن در محلات مجاور)	همبستگی اسپیرمن	0/077	0/113	1/510	0,055
سن (ساکن در سایر مناطق)	همبستگی اسپیرمن	0/083	0/163	1/323	0,061

تأثیر سطح تحصیلات بر میزان احساس امنیت زنان در پارک‌ها، بخش دوم از سوال «عوامل شخصی مؤثر بر احساس امنیت زنان» است. داده‌های حاصل از پرسشنامه نشان می‌دهد بین افزایش احساس امنیت زنان در پارک و تحصیلات ارتباط معنادار وجود ندارد. بسیاری از زنان با تحصیلات مختلف اذعان داشتند که در ساعات‌های مختلف روز و به ویژه در شب و در فصل‌های تراکم گردشگران در شهر کمتر در پارک حضور می‌یابند.

جدول 5- رابطه بین متغیر سطح تحصیلات و میزان احساس امنیت زنان

متغیر مستقل	ضریب	مقدار	انحراف استاندارد	درجه آزادی	معناداری
سطح تحصیلات	کای اسکوئر	13/694	2/037	350	0/061

در بررسی رابطه بین مدت سکونت پاسخگویان در شهر و وضعیت اشتغال آنان با میزان احساس امنیت، مشخص شد افراد بومی و کسانی که سابقه سکونت‌شان بیش از ده سال است، در مقایسه با پاسخگویانی که کمتر از ده سال سابقه سکونت دارند، از احساس امنیت کمتری برخوردارند. اگر چه از نظر آماری اشتغال یا بیکاری افراد همبستگی معناداری ندارند، ضریب به دست آمده بیانگر افزایش نامحسوس امنیت در بین افراد شاغل است. از بررسی ارتباط ویژگی‌های شخصی پاسخگویان آشکار شد که افزایش احساس امنیت زنان از عواملی مانند سن، سطح تحصیلات و اشتغال متأثر نیست.

جدول 6- رابطه بین متغیر مدت اقامت در شهر اهواز و اشتغال و میزان احساس امنیت زنان

متغیر مستقل	ضریب	ضریب همبستگی	معناداری
مدت اقامت	همبستگی اسپیرمن	0/718	0/006
وضعیت اشتغال		0/018	0/761

رابطه بین اصول و معیارهای امنیت اجتماعی (ویژگی‌های شخصی، کنترل نابهنجاری و نظارت اجتماعی، تراکم جمعیت، تصاویر ذهنی از فضا، تعامل اجتماعی و آشنا بودن فضا) و احساس امنیت زنان برای سنجش این فرضیه ابتدا با استفاده از آزمون خی دو رابطه بین اصول و معیارهای امنیت اجتماعی با احساس امنیت زنان سنجیده و سپس با استفاده از روش همبستگی گامای این دو متغیر، که بیان‌کننده شدت تأثیر آن‌هاست، محاسبه شده است. لذا در این قسمت رابطه بین این متغیر در محدوده مطالعاتی با احساس امنیت زنان سنجیده شده است. همان طور که در جدول 7 مشاهده می‌شود، آزمون خی دو نشان‌دهنده معناداری رابطه این دو متغیر با یکدیگر می‌باشد. میزان خی دو بدست آمده حاصل از مقایسه فراوانی‌های دو گروه در پنج متغیر برابر با 0/33 می‌باشد که این میزان به لحاظ آماری معنادار می‌باشد (0/007=معنی داری).

جدول 7- آزمون خی دو برای بررسی معناداری متغیرهای اصلی

مقدار	درجه آزادی	معناداری (دوطرفه)
کای اسکوئر	5	0/007
نسبت احتمال	5	0/030
پیوستگی خطی	1	0/014

در مرحله بعد با استفاده از روش همبستگی گامای این دو متغیر، که بیان‌کننده شدت تأثیر آن‌هاست، محاسبه شده است که برابر با 0/66 می‌باشد و نشان‌دهنده شدت خوب و مستقیم بین این دو متغیر است. لذا با توجه به موارد بالا می‌توان گفت فرضیه دوم با دقت بالایی اثبات می‌شود و بین اصول و معیارهای امنیت اجتماعی و میزان احساس امنیت زنان در فضای عمومی محدوده مطالعاتی، رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. در این بخش با استفاده از آزمون بتای پنج متغیر مطرح شده در بالا، توسط سوالاتی جداگانه برای میزان و تأثیر این اصول در فضای عمومی مورد بررسی قرار گرفته، همان طور که مشاهده می‌شود هر یک از این متغیرها با میزان امنیت کلی زنان در محدوده مطالعاتی رابطه معناداری دارند زیرا مقدار معناداری کمتر از 0/05 دارند.

جدول 8- مقایسه میزان اهمیت اصول و معیارهای امنیت اجتماعی

معداری	تی	ضرایب استاندارد نشده		مقدار بی	مقدار ثابت
		ضرایب استاندارد شده	خطای استاندارد		
0/000	8/938	بنا	1/286	11/497	مقدار ثابت
0/000	7/535	0/665	0/314	1/109	کنترل ناپهنجار
0/000	6/271	0/521	0/323	2/025	تراکم جمعیت
0/015	3/213	0/434	0/122	0/099	آشنا بودن فضا
0/000	5/465	0/489	0/295	1/599	تصاویر ذهنی از فضا
0/082	3/127	0/316	0/273	0/192	تعامل اجتماعی

- رابطه بین هویت اجتماعی زنان و میزان احساس امنیت آنان

در این بخش با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون اقدام به سنجش همبستگی بین دو شاخص هویت اجتماعی زنان و احساس امنیت آنان در پارک‌ها شده است. بر این اساس همبستگی به دست آمده عدد 0/671 را نشان می‌دهد. این همبستگی نشان از رابطه مثبت و بالای میان دو شاخص است که با افزایش یک شاخص دیگری نیز افزایش می‌یابد. سطح معناداری نیز برابر 0/000 = معنی‌داری است. که کمتر از 0/05 می‌باشد. بنابراین معناداری نیز در سطح 95% می‌باشد. فرض صفر مبنی بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد شده و فرض یک با مضمون وجود رابطه بین متغیر هویت اجتماعی زنان و احساس امنیت زنان در پارک‌های مورد مطالعه تأیید می‌شود. سطح معناداری بالا نشان‌دهنده واقعی بودن رابطه مشاهده شده بین هویت اجتماعی و احساس امنیت است. بنابراین می‌توان ادعا کرد، هر چه فرد دارای هویت اجتماعی قوی‌تری باشد، احساس امنیت بالاتری هم خواهد داشت. گیدنز معتقد است هر چه جوامع به سمت توسعه‌یافتگی می‌روند و اجتماعات انسانی بزرگ‌تر می‌شوند، هویت افراد محدودتر شده و مکانیزم حفاظتی افراد ضعیف‌تر می‌شود.

جدول 9- همبستگی هویت اجتماعی زنان و میزان احساس امنیت آنان

هویت اجتماعی	احساس امنیت		
671.**	1	همبستگی پیرسون	احساس امنیت
000.		معناداری (دو - دامنه)	
350	350	تعداد	
1	671.**	همبستگی پیرسون	هویت اجتماعی
	000.	معناداری (دو - دامنه)	
350	350	N	

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

نتیجه گیری

از آنجایی که پارک‌ها و فضای سبز شهری فضاهایی برای آرامش شهروندان محسوب می‌شوند و افراد برای رهایی از قید و بندهای زندگی به این مکان‌ها مراجعه می‌کنند، ایجاد ایمنی، امنیت، و آسایش فاکتورهای مهم در جذب شهروندان به پارک‌ها خواهند بود. همچنین جلوگیری از محرومیت اجتماعی، به وسیله دسترسی همه زنان به امکانات و تسهیلات، رفع مشکلات اجتماعی، و به وجود آوردن مکان‌هایی آرام در شهر به منظور ارتقای سلامت ذهنی زنان می‌تواند از عملکردهای دیگر پارک‌های بانوان باشد. بر این اساس متغیرهای نظارت و مراقبت، تراکم جمعیت، آشنایی به فضا و تعاملات اجتماعی، میزان احساس امنیت زنان تأثیر دارد. میزان ناامنی در پارک بر روی تعاملات اجتماعی ساکنان و میزان مشارکت آنها هم تأثیرگذار است و در پی آن باعث بالا رفتن میزان احساس در آنها می‌شود. میزان قلمروگرایی زنان که با هویت مکانی در ارتباط و بر روی نظارت و مراقبت آنها از پارک تأثیرگذار است و در پی آن باعث بالا رفتن احساس امنیت بر روی زنان در پارک می‌شود. بررسی ویژگی‌های سنی پاسخ‌دهندگان با سطح معنی‌داری 0/060، نشان می‌دهد در کل احساس امنیت زنان با متغیر سن دارای رابطه معناداری آماری نیست. بین افزایش احساس امنیت زنان در پارک و تحصیلات آنان ارتباط معنادار آماری وجود ندارد 0/061 = سطح معنی‌داری. در بررسی رابطه بین مدت سکونت پاسخگویان و میزان احساس امنیت آنان، مشخص شد افراد بومی و کسانی که سابقه سکونت‌شان بیش از ده سال است، در مقایسه با پاسخگویانی که کمتر از ده سال سابقه سکونت دارند، از احساس امنیت کمتری برخوردارند بنابراین بین احساس امنیت

زنان و سابقه سکونت آنان رابطه معناداری آماری وجود دارد سطح $0/007 =$ معنی‌داری و در نهایت در بررسی رابطه احساس امنیت زنان با اشتغال آنان مشخص شده که اگر چه از نظر آماری اشتغال یا بیکاری افراد همبستگی معناداری ندارند با احساس امنیت آنان ندارد $0/781 =$ سطح معنی‌داری، ضریب به دست آمده بیانگر افزایش نامحسوس امنیت در بین افراد شاغل است. از بررسی ارتباط ویژگی‌های شخصی پاسخگویان آشکار شد که افزایش احساس امنیت زنان از عواملی مانند سن، سطح تحصیلات و اشتغال متأثر نیست.

سایر پژوهش‌های داخلی، از جمله پژوهش‌های صفایی‌پور و همکاران (1395)، پوراحمد و همکاران (1395)، شریعتی مرزبانی و فروغ زاده (1396)، قاسمی و همکاران (1397) نیز نتایج مشابهی بدست آمده است. دیدگاهی بر این عقیده است که تغییر دادن شخصیت و رفتار افراد بسیار دشوارتر از تغییر دادن شرایط فیزیکی و محیطی آنهاست. ما می‌توانیم با تغییر یا اصلاح و نظم دادن محیط فیزیکی و کالبدی شهر باعث جلوگیری از به وجود آمدن شرایط ناهنجار جامعه و بی‌تمدنی اجتماعی و فیزیکی و بزهکاری شویم. بنابراین می‌توان با طراحی درست شهری و توزیع عادلانه امکانات و ایجاد فضاهایی امن برای گذراندن اوقات فراغت زنان و از پی آن بالا رفتن نظارت غیررسمی ساکنان و مراقبت و نگهداری از محیط پارک و دخالت دادن خود در بهتر شدن شرایط پارک، محیطی با امنیت و آرامش بالا و دور از مزاحمت و بزهکاری ایجاد کرد. در بررسی رابطه بین اصول و معیارهای امنیت اجتماعی میزان خی‌دو بدست آمده حاصل از مقایسه فراوانی‌های دو گروه در پنج متغیر برابر با $0/33$ می‌باشد که این میزان به لحاظ آماری معنادار می‌باشد. ($0/007 =$ معنی‌داری). لذا با توجه به موارد بالا می‌توان گفت بین اصول و معیارهای امنیت اجتماعی و میزان احساس امنیت زنان در فضای عمومی محدوده مطالعاتی، رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. در بررسی رابطه بین هویت اجتماعی زنان و میزان احساس امنیت آنان نیز؛ همبستگی به دست آمده عدد $0/671$ را نشان می‌دهد. این همبستگی نشان از رابطه مثبت و بالای میان دو شاخص است که با افزایش یک شاخص دیگر نیز افزایش می‌یابد. سطح معناداری نیز برابر $0/000 =$ معنی‌داری است بنابراین رابطه بین متغیر هویت اجتماعی زنان و احساس امنیت آنان در پارک‌های مورد مطالعه تأیید می‌شود. رابطه بین هویت اجتماعی و احساس امنیت زنان

که براساس نظریهٔ گیدنز تدوین شده بود که بیان می‌داشت امنیت وجودی یکی از صورت‌های مهم احساس امنیت است و در واقع به اطمینانی مربوط می‌شود که بیشتر آدم‌ها به تداوم تشخیص هویت خود و دوام محیط‌های اجتماعی و مادی کنش در اطراف خود دارند. این فرض تأیید شد که تئوری‌های مطرح شده بویژه گیدنز را هم تأیید کرد و نتیجه نشان می‌دهد که چنانچه افراد، هویت اجتماعی خود را تقویت کرده و ارتباطات اجتماعی بیشتری داشته باشند، قدرت و توانمندی بیشتری در خود احساس کرده و متناسب آن، احساس امنیت بیشتری هم می‌کنند. این افراد بدلیل تعامل با جامعه و کسب شناخت و آگاهی بیشتر از جامعه، احساس امنیت بیشتری هم دارند در حالی که زنانی که هویت اجتماعی خود را تقویت نکرده، بدلیل ترس از حضور در جامعه و عدم شناخت جامعه و شاید احساس ناتوانی خود در مقابل مشکلات احتمالی احساس امنیت کمتری هم دارند.

پیشنهادها

- جهت تغییر شرایط اجتماعی پارک‌ها، محیط کاربری‌های با عملکرد فرهنگی انجام شود؛
- برای جلوگیری از ورود موتورسواران و دوچرخه‌سواران به فضای معابر درون پارک در عرض خیابان‌ها موانع فیزیکی ایجاد شود.
- به دلیل اقلیم حاکم بر شهر اهواز در ساعات شب استفاده بیشتری از فضای پارک‌ها می‌شود لذا در شب به برقراری امنیت توجه بیشتری شود؛
- با افزایش بیشتر مراقبت از خیابان‌ها و کاهش دادن فرصت‌های مخفی شدن (توسط نگهبانان و گشت پلیس)، از فراهم آوردن محیط خلوت و ورود مزاحمان جلوگیری شود؛
- به منظور افزایش امنیت در مکان‌های تفریحی و اوقات فراغت مردم در جهت افزایش اعتماد مردم به پلیس در راستای تعامل فی مابین تلاش لازم صورت گیرد؛
- در برخی از نقاط پارک به دلیل نبود یا دوری پاسگاه‌های انتظامی، ارادل و اوباش فرصت مناسبی می‌یابند که آسایش مردم را مختل سازند بنابراین پیشنهاد می‌شود نیروی انتظامی با اجرای گشت‌های سیار متناوب به بالا رفتن سطح اعتماد اجتماعی و به تبع آن بالا رفتن احساس امنیت زنان کمک کند.

تقدیر و تشکر

در پایان بر خود لازم می‌دانیم که از کلیه افرادی که در تکمیل پرسشنامه ما را یاری نمودند تشکر و قدردانی داشته باشیم.

- احمدی، محمد (1391). «بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پژوهشکده علوم بهزیستی - دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.
- افتخاری، اصغر (1392). «ساختار امنیت اجتماعی، مطالعه موردی: جمهوری اسلامی ایران». مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، جلد اول، معاونت اجتماعی ناجا، تهران: انتشارات گلپونه. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/970962/>
- امینی، اشرف و جاراللهی، عذرا (1393). «رابطه پایگاه اجتماعی-اقتصادی و احساس امنیت زنان متاهل شهر شیراز». مجله پژوهش‌های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده، سال دوم شماره 2 (پیاپی 3)، صص 156-171. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1205295/>
- بختیاری، تقی و ایمان پور، ابوالقاسم (1397). «تأثیر سبک مدیریتی فرماندهان و مدیران انتظامی در میزان احساس امنیت شهروندان». فصلنامه پژوهش‌های انتظام اجتماعی، سال دهم، شماره سوم، صص 52-75. <https://www.magiran.com/paper/1964579>
- پاکزاد، جهانشاه (1385). «راهنمای طراحی فضاهای شهری». وزارت مسکن و شهرسازی، تهران: نشر پیام سیما،
- پوراحمد، احمد؛ آروین، محمود و رحیم پور، نگار (1395). «ارزیابی احساس امنیت زنان در فضاهای شهری مطالعه موردی: منطقه یک شهر اهواز». فصلنامه مطالعات شهری، شماره بیست و سوم، صص 68-54. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=481109>
- پیری، فاطمه (1393). «بررسی امنیت زنان در پارک‌های شهری با تأکید بر شاخص‌های محیطی و اجتماعی (نمونه موردی: شهر ایلام)». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم زمین و جی آی اس، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری.
- حبیبیان، بهار (1391). «بررسی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری انواع اجتماعات فراغتی در پارک‌های شهر اهواز». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم زمین و جی آی اس، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری.
- درودی، محمدرضا و قاسمی، الناز (1393). «اولویت‌بندی راهکارهای مؤثر در ارتقای امنیت شهری و تأثیر آن بر رضایت‌مندی مسکونی نمونه مورد پژوهش: منطقه 20 شهرداری تهران». فصلنامه پژوهش‌نامه جغرافیای انتظامی، سال دوم، شماره ششم، صص 178-149. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=245107>

- دورکیم، امیل (1392). «تقسیم کار اجتماعی». باقر پرهام، تهران: نشر مرکز.
- ذوالفقاری، اکبر (1398). فراتحلیل جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی. فصلنامه انتظام اجتماعی، سال یازدهم، شماره دوم، صص 162-188.
- رضایی، مریم، میرسادو، طاهره و رضائی، زهرا (1396). «بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی زنان شهر شیراز». فصلنامه انتظام اجتماعی، سال نهم، شماره دوم، صص 49-74. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=256067>
- رفعیان، مجتبی و عسکری، علی (1381). «سالمدان و ضرورت آمایش فضاهای شهری». همایش بین‌المللی سالمندان، تهران: دانشکده بهزیستی و توانمندسازی، صص 21-1.
- ستوده، سارا (1390). «بررسی امنیت شهروندان در محلات شهری (نمونه موردی: محله جلفا در اصفهان)». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر اصفهان، دانشکده معماری و شهرسازی.
- شایگان، فریبا و رستمی، فاطمه (1390). «هویت اجتماعی و احساس امنیت مطالعه موردی زنان شهر تهران». فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره 9، صص 152-181. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=259167>
- شریعتی مزبانی، سعید و فروغ زاد، سیمین (1396). «فضاهای عمومی و امنیت زنان در شهر مشهد». پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال ششم، شماره پیاپی 91، شماره چهارم، صص 71-90. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=353753>
- ضابطیان، الهام (1389). «شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر ارتقای امنیت زنان در محیط شهری». پایان‌نامه کارشناسی ارشد شهرسازی، تهران: دانشگاه تربیت مدرس.
- عشایری، طاها (1397). «تبیین جامعه‌شناختی ترس از جرم در بین شهروندان شهر اردبیل». رساله دکتری، رشته علوم اجتماعی، بررسی مسائل اجتماعی ایران، دانشگاه کاشان.
- علیدوست، سارا (1390). «طراحی کانون اجتماعی شهروندان با رویکرد امنیت زنان». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر اصفهان، دانشکده معماری و شهرسازی.
- عنبری، موسی (1396). «جامعه‌شناسی توسعه، از اقتصاد تا فرهنگ». تهران: انتشارات سمت.
- قاسمی، رقیه؛ زرغام پور، امیر و هاشمی، زهرا (1397). «ارزیابی نقش عوامل مؤثر بر احساس امنیت زنان در محیط‌های شهری». نشریه شهر ایمن، دوره 1، شماره 4، صص 1-15. <https://www.sid.ir/fa/Journal/ViewPaper.aspx?ID=220062>

- قاسمی، فاطمه (1392). «تأثیر محیط اجتماعی بر امنیت زنان در شهر اهواز». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم زمین و جی آی اس، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری.
- گلی، علی؛ زادولی خواجه؛ شاهرخ و زادولی، فاطمه (1392). «ارزیابی نگرش جنسیتی در طراحی فضاهای شهری (مطالعه موردی: پارک بانوان شمس تبریز)». نشریه زن در توسعه، دوره 11، شماره 2، صص 171-188.
- <https://www.sid.ir/fa/Journal/ViewPaper.aspx?ID=220062>
- گیدنز، آنتونی (1390). پیامدهای مدرنیت. ترجمه: محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
- گیدنز، آنتونی (1393). «پیامدهای مدرنیت». ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
- محمدی، جمال؛ حسنی نژاد، اردلان و اصانلو، علی (1393). «تأثیر هویت محلات بر احساس امنیت شهروندان». فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، سال نهم، شماره اول، بهار، صص 10-31.
- <https://www.sid.ir/fa/Journal/ViewPaper.aspx?id=231175>
- مویدی، محمد؛ علی نژاد، منوچهر و نوایی، حسین (1392). «بررسی نقش مؤلفه‌های منظر شهری در ارتقاء سطح احساس امنیت در فضاهای عمومی شهری نمونه مورد مطالعه: محله اوین تهران». فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره 35، صص 159-191.
- <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=240924>
- Barbosa, Olga. et al (2007). Who benefits from access to green space? A case study from Sheffield, UK, *Landscape and Urban Planning Journal*, No. 83, available at: www.sciencedirect.com.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169204607000965>.
- Burton, E. & Mitchell L, (2006). "Inclusive Urban Design, Streets for Life", Architectural Press, First edition, UK.
- Hall, P. (2002). *Regional and urban planning*, Tehran translated by Tabrizi. J, *Sherkate pardazesh va barnamerizye Shhri*.
- Jenkins, R,(2013). *Social Identity*, Translation by Touraj Yarahmadi, Shiraz Publishing.
- Julius, Gold and Collab, William L.(2012). *Social Sciences Culture*, Translator Group, Maziar, Second Edition, Tehran.
- Kiavar, D,(2011). *User assessment in public spaces by gender: a survey on seğmenler and kecgoren parks in Ankara*, 2011.
- Lindstrom, M. and et al (2003). "Social capatal and sense of insecurity in the Neighbour: a population-based multilevel analysis in Malmo, Sweden". *Social science and medicine*, Vol 5, p 1111-1120.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12593882>

- Pacione, M. (2012). "Urban environmental quality and human wellbeing: a social geographical perspective". Landscape and Urban Planning.No. 65. <https://www.researchgate.net/publication/222689840>.
- Paul, E; Rachel, A;Leanne, M;Ben, C.(2013)."Crime Prevention Through Environmental Design in the United Arab Emirates: A Suitable Case for Reorientation? "Built Environment, Volume 39, Number 1, March 2013, pp. 92-113(22),Publisher: Alexandrine Press. <https://www.researchgate.net/publication/262874144>.
- Rabert, R. S. Okech, Roslyne and George m. o. (2009). The role of urban parks and socio-economic, development: case study of kisumu Kenya, Number 24(12) / August . <https://www.researchgate.net/publication/46567794>.
- Schneider, R, H. Kitchen,T.(2013)." PuttingCrime Prevention Through Environmental Design into Practice via Planning Systems: A Comparison of Experience in the US and UK"Built Environment, Volume39, Number 1, March 2013, pp. 9-30(22), Publisher: Alexandrine Press. <https://www.researchgate.net/publication/262874139>
- Tabrizia, R. L. Madanipour, A. (2006). "Crime and the City: Domestic Burglary and the Built Environment in Tehran". Habitat International. Vol. 30. Issue 4. pp 932-944. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2005.04.007>.
- Turner, J. C., & Haslam, S. A. (2001). Social identity, organizations, and leadership. In M. E. Turner (Ed.), Applied social research. Groups at work: Theory and research (p. 25–65). Lawrence Erlbaum Associates Publishers. <https://psycnet.apa.org/record/2000-00894-002>.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی